עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פ"ג מהל' מעילה הלכה א:
יט ב מיי' שם הלכה ג:
ג [מיי' שם הל' א]:

מוסף רש"י

כל שהיתה לה שעת היתר לכהנים אין מועלין בה. דלאו קדשי ה' הם, ואע"ג דהשתא אין לה שעת היתר (מנחות קב.). **שנשחטה חוץ לזמנה כו'.** על מנת לאוכלה חוץ לזמנה או חוץ למקומה (שם).

רבינו גרשום

קאמר. דאי בעולה פשיטא מאי למימרא: ועוד. סיפא נמי דייקא דבחטאת מיירי דקתני לן דמה וה"ה לפיגול דאע"פ שחזר וזרקו מועלין בו: אי אמרת בשלמא בחטאת. מיירי סיפא שפיר אלא אי אמרת בעולה כו': סיפא ודאי. לן דמה כו' מסייע לרב גידל דמיירי לאחר זריקה בהדיא: רישא מאי. לימא נמי הואיל ומסייע ליה סיפא מסייע ליה רישא: וסיפא ודאי מי מסייע ליה. לעולם אימא דלא מסייע ליה דלא דמי לן דמה למחשבת פיגול. אמאי לא דמי: ומאי שנא. ביה מאי שינוי יש בין פיסול לן ובין פיסול פיגול: ודאי לא דמו. דאימא לך הלנה דקא עביד איסורא בידים שהיה לו לזורקו והלינו היינו דעביד בפיסול בידים הלכך קנסינן ליה דלא מהני ליה זריקה לאפוקי מידי מעילה אלא מועלין בו נמי לאחר זריקה: אבל מחשבת פיגול דלא עביד מעשה בידים. אלא באיסור מחשבה אימא דלא קנסינן ליה ומהני ליה זריקה לאפוקי מידי מעילה ודלא כרב גידל: אמאי קתני סיפא. דההיא הפיגול בקדשים קלים אין מועלין בו באימורין אפילו לאחר זריקה דלאו קדשי ה' הוא: לפלוג ברישא ולתני לפני זריקה מועלין בו לאחר זריקה אין מועלין בו אלא מדלא פליג הכי בהדיא ברישא אלא בסיפא נימא בדאע"ג דזרק מיירי רישא דמועלין בו ומסייע לרב גידל: ההיא ודאי. סיפא בקדשים קלים אין מועלין בו ודאי מסייע ליה לרב גידל דאיהו נמי הכי קאמר ואינו מביא לידי מעילה האימורים בקדשים קלים לימא הואיל ומסייע ליה סיפא ודאי כדאמרן דמסייע ליה נמי רישא: ודאי לא מסייע ליה רישא דבלא זרק קא מיירי כדאמרן וההיא דדייקת אבל זרק מאי הכי נמי דאין מועלין אי הכי אמאי קתני סיפא דההיא בקדשים קלים כו' לפלוג ברישא אין הכי נמי דמצי לפלוג ברישא אלא משום הכי תנא סיפא בקדשים קלים אין מועלין הואיל ומילת' פסיקא היא דבין לפני זריקה ובין לאחר זריקה אין מועלין באימורין הואיל וזריקת פיגול היא משום הכי חביבא ליה טפי מהאי הפלגה דרישא דלאו מילתא פסיקא היא הואיל ולפני זריקה מועלין בו ולאחר זריקה אין מועלין בו כדדייק ברישא. ורישא קשיא לרב גידל והיינו דקאמר במס' מנחות [דף מז.] הא איתותב רב גידל: כלל אמר ר' יהושע כל שהיה שעת היתר לכהנים. וקא בעי בגמ' מאי שעת היתר דקתני היתר שחיטה שנינו דכיון דנשחטה כתיקנה בלא פיסול היינו שעת היתר אע"ג דשוב נפסלה יצאת מידי מעילה או היתר זריקה שנינו דבעינן דקבלה נמי תיהוי בלא פיסול וכיון דקיבל כראוי היינו היתר זריקה אע"ג דעדיין לא נזרק משום דכל העומד ליזרק כזרוק דמי: או היתר אכילה שנינו. דבעינן דיהא נזרק הדם כראוי ושוב יש היתר אכילה בבשר וכיון דהיה בו שעת היתר אין מועלין בו. ואיזו היא שלא היה לה שעת היתר (שנשחה) [שנשחטה] חוץ לזמנה וחוץ למקומה ומאי שנא דנקט הני תרין מכל הני דרישא והלא בכולהו דתנא מועלין בהן לא הוה בהו שעת היתר לכהנים היינו טעמא משום דהני

ועוד דקתני סיפא [א]לן דמה אע"פ שחזר וזרקו מועלין בו אי אמרת בשלמא בחטאת שפיר אלא אי אמרת בעולה צריכא למימר סיפא ודאי מסייע ליה רישא מאי הואיל ומסייע ליה סיפא מסייע ליה נמי רישא א] [ה]סיפא (א) [ב](לאו) ודאי מסייע ליה [ג]מ"ש הלנה דקעביד בידים לא מהני זריקה לאפוקי מידי מעילה מחשבה ב] לא קא עביד בידים מהני ליה זריקה לאפוקי מידי מעילה לימא הא מסייע ליה הפיגול בקדשי קדשים מועלין בו לאו אף על גב דזרק ומסייע ליה לא דלא זרק אבל זרק מאי הכי נמי דאין מועלין בו אמאי קתני סיפא בקדשים קלים אין מועלין בו ליפלוג ברישא וליתני לפני זריקה מועלין בו לאחר זריקה אין מועלין בו ההוא ודאי מסייע ליה לימא הואיל ומסייע ליה סיפא מסייע ליה נמי רישא [ב]קדשים קלים פסיקא ליה הכא לא פסיקא ליה: [ד]כלל אמר רבי יהושע [ג]כל שהיתה לה שעת היתר לכהנים אין מועלין בה וכל שלא היתה לה שעת היתר לכהנים מועלין בה איזוהי שהיתה לה שעת היתר לכהנים שלנה ושנטמאת ושיצאת ואיזוהי שלא היתה לה שעת היתר לכהנים שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה ושקבלו פסולין וזרקו את דמה: אמר ליה בר קפרא ג]לבר [ה]פדת בן אחותי ראה מה אתה שואלני למחר בבית המדרש היתר שחיטה שנינו

או

בחטאת יד] והויא זריקה וקמ"ל דאע"ג דנעשית השחיטה בהכשר ולא פיגל עד שעת קבלה מ"מ מועלין טו] לאפוקי ממאן דאמר לקמן (דף ה.) היתר שחיטה שנינו: **הפיגול** בקדשי קדשים מועלין בו טז] כו'. לאו דזריק ומסייע ליה דזריקת פיגול אינו מוציא מידי מעילה בקדשי קדשים: **לא** דלא זרק. וא"ת אם כן מאי איריא יז] פיגול אפילו לא פיגול נמי וי"ל דדוקא פיגול אבל לא פיגול אין מועלין כיון דאיכא היתר זריקה או היתר שחיטה יח] ולא בעינא היתר אכילה להוציאו מידי מעילה ו) הא קתני סיפא בקדשים קלים אין מועלין בו יט] והא סייעתא לרב גידל מהא דקאמר דזריקת פיגול אינו מביא לידי מעילה בקדשים קלים דהא ודאי מיירי בזרק דאי בלא זרק מאי איריא כ] פיגול אפילו לא פיגול נמי ועוד מדלא מפליג בין זרק ללא זרק ולפלוג ברישא וליתני לפני זריקה מועלין בו מ) כלומר ודאי דרישא מיירי בזרק והוא סייעתא לרב גידל מהוצאת מעילה בקדשי קדשים דאי בלא זרק דוקא מאי איריא דמפליג כא] לקדשי קדשים לקדשים קלים ליפלוג בקדשי קדשים עצמן וקאמר ההוא ודאי מסייע ליה פי' סיפא ודאי היא סיוע לדרב גידל דזריקת פיגול אינו מביא לידי מעילה בקדשים קלים דעל כרחך מיירי כב] בסיפא בזרק לימא הואיל ומסייע ליה סיפא מסייע ליה נמי רישא דאינו מוציא מידי מעילה כג] בקדשי קדשים ודאי קדשים קלים פסיקא ליה כו' כלומר לעולם מיירי רישא בלא זרק דוקא והא דלא מפליג בין זרק ללא זרק בקדשי קדשים עצמן משום דיש קדשי קדשים דלא פסיקא ליה למיתני דלאחר זריקה אין מועלין כגון בעולה כד] ו) הא אפילו ליתא לדרב גידל וגם מילתא פסיקא קתני טפי דבקדשים קלים אין מועלין בין לאחר זריקה בין קודם זריקה אבל הא דלא פסיק ליה ס) דלא הוי אלא לאחר זריקה הא דאין מועלין אלמא משמע במסקנא דאיכא סיוע לרב גידל מהא דקאמר דזריקת פיגול אין מביאה לידי מעילה בקדשים קלים אבל מהא דאין מוציא מידי מעילה בקדשי קדשים ליכא סיוע וקשה מאי שנא והא חד טעמא הוא משום דהוי זריקה לענין פיגול ואומר מורי ה"ר פרץ שי' דשנא ושנא דלגבי הוצאת מעילה בקדשי קדשים בעינן ראוי לאכילת אדם הילכך מדאקבעה רחמנא בפיגול אע"ג דבעיא כהרצאת כשר כך הרצאת פסול כלומר שיהא מרוצה לאכול בהיתר ממנו כה] ע) דחשבה רחמנא זריקת פיגול להיות בכלל הרצאת אכילה וא"כ דין הוא נמי גבי קדשי קדשים שתוציא מידי מעילה אבל כו] בקדשים קלים שתהא חשובה הזריקה להיות חלק גבוה מבורר לא מצינו שתהא חשובה לענין זה: **בן** אחותי ראה מה אתה שואלני למחר כו'. כלומר למחר שנינו נהיה עסוקים בהלכה תשאלני כדי לברר הדבר וראה לדקדק בדבר כדי שנשא ונתן בה למחר: **היתר** שחיטה שנינו. שמיד שנעשית השחיטה בהכשר אין מועלין או היתר זריקה דבעינן שיהא ראוי לזריקה קודם שיצא מידי מעילה כגון שנתקבל הדם בהכשר ואם תאמר בשלמא אי אמרת היתר אכילה שנינו היינו דקרי ליה היתר לכהנים דהיינו לאחר זריקה שאז מותר באכילה אלא אי אמרת היתר זריקה מאי היתר לכהנים איכא ויש לומר דקודם זריקה נמי קרי ליה היתר לכהנים משום דכיון דעומד ליזרק כזרוק דמי ואם תאמר אם כן ליבעי אי הלכה כרבי שמעון אי כרבנן דפליגי בהא (מנחות דף קב:) דר"ש אית ליה כזרוק דמי ורבנן לית להו כזרוק דמי וכי תימא אין הכי נמי מיבעי ליה כז] כו' זה אינו דאם כן מאי מייתי מהני דלקמן דהיתר זריקה שנינו לימא ר"ש היא ועוד דמייתי נמי לקמן מרבי שמעון

ועוד. מסיפא נמי דיקא ד] דקתני לן דמה והוא הדין לפיגול אע"פ שחזר וזרקו מועלין בו דאין מוציא מידי מעילה: **אי אמרת בשלמא בחטאת.** (ב) ה] להכי דייקינן דה"ה לפיגול שאם פיגל בו אע"פ שחזר וזרקו מועלין בו: **אלא אי אמרת בעולה צריכא למימר.** דמועלין בה הא כולה לגבוה היא אלא ש"מ בחטאת מיירי וה"ה לרישא: **סיפא ודאי מסייע ליה.** לן דמה כו' דמיירי לאחר זריקה בהדיא ודייקינן ה"ה דפיגול ו) דזריקה אינו מוציא מידי מעילה (ג): **נימא הואיל ומסייע ליה סיפא מסייע ליה רישא.** דנימא נמי בחטאת מיירי וקאמר לעולם מועלין בו דמשמע אע"ג דזרק: וקא פריך ומסיפא נמי מי פשיטא ו] ליה דמסייע ליה דילמא לעולם אימא לך דלא מסייע ליה דאמרינן דלא דמי לן דמה למחשבת פיגול: ז) ומהדר ליה אמאי לא דמי ומאי שנא כלומר מה הפרש יש בין פסול לן לפסול פיגול: **וא"ל ודאי לא דמו דאימא לך הלנה דקעביד איסורא בידים.** שהיה לו לזורקו והלינו דהיינו דקעביד ליה פסול בידים דלגבי מחשבה דפיגול חשיב לינה מעשה בידים הילכך קנסינן ליה דלא תיהני ליה זריקה לאפוקיה מידי מעילה אלא מועלין נמי לאחר זריקה: **אבל מחשבת פיגול לא עביד מעשה בידים.** אלא פסול מחשבה אימא לך דלא קנסינן ליה ומהני ליה זריקה לאפוקיה מידי מעילה ודלא כרב גידל ורישא בעולה קמיירי כדאוקימנא ברישא: **ה"נ דאין מועלין בו.** דזריקת פיגול (ד) (אינה) מוציאה מידי מעילה והיינו ז] ח) כרב גידל: **אמאי קתני סיפא.** דההיא הפיגול בקדשים קלים אין מועלין בו ט) ח] כלומר אפילו לאחר זריקה דלאו קדשי ה' נינהו: **ניפלוג ברישא בדידיה וליתני לפני זריקה מועלין בו לאחר זריקה אין מועלין בו.** אלא מדלא פליג הכי ברישא אלא בסיפא לימא ט] בדאע"ג דזריק מיירי רישא דמועלין בו י) וסיפא מסייעא לרב גידל: **ההוא ודאי.** סיפא דקתני בקדשים קלים אין מועלין: י] **מסייעא.** לרב גידל דאיהו נמי הכי קאמר ואינו מביא לידי מעילה בקדשים קלים: **לימא הואיל ומסייעא ליה סיפא.** כדאמרן דודאי מסייעא ליה (ה) יא] נימא נמי רישא דבאע"ג דזרק מיירי: **א"ל רישא ודאי לא תסייע ליה.** דרישא מיירי בדלא זרק כדאמרן והא דדייקת אבל זרק מאי ה"נ דאין מועלין אמאי קתני סיפא כו' ליפלוג ברישא אין ה"נ דמצי לפלוגי ברישא אלא משום הכי תנא סיפא בקדשים קלים אין מועלין בו הואיל ופסיקא ליה למלתא דבין לפני זריקה ובין לאחר זריקה אין מועלין בו באימורין הואיל וזריקת פיגול היא מש"ה חביבא ליה טפי מההיא הפלגה דרישא דלא פסיקא ליה מילתא הואיל דלפני זריקה מועלין בו ולאחר זריקה אין מועלין בו כדדייק כ) ברישא הילכך לא תני לה ולעולם לא מסייע ליה לרב גידל: **ראה מה אתה שואלני.** יב] שאל לו הא דקתני במתני' שעת היתר יג] שחיטה שנינו דכיון שנשחטה כתקנה בלא פסול היינו שעת היתר ואע"ג דשוב נפסלה יצאת מידי מעילה:

או

מסורת הש"ס

א) או דילמא סיפא ודאי מסייע ליה רישא לא וסיפא מי פשיטא דמסייע ליה ומ"ש כו' נ"ק בשם ס"י, ב) רש"ק מ"ז, ג) נ"א רישא נמי לא, ד) מנחות קב., ה) [נ"ל פדא וכ"כ תוס' תמורה י. ד"ה איתמר], ו) בפיגול נ"ק, ז) הד"א נ"ק, ח) נ"א דלא כר"ג וכן גי' הל"ק, ט) בו באימוריס נ"ק, י) ומסייע לרב נ"ק, כ) מרישא נ"ק, ל) כאן הוא הס"ד ואח"כ מה"ד אמאי קתני סיפא כו' נ"ק, מ) אלא ודאי נ"ק, נ) דבהא אפילו ר"ג מודה וגם כו' נ"ק, ס) דלא הוי לאחר זריקה כו' נ"ק, ע) ואפ"ה חשבה כו' נ"ק,

הגהות הב"ח

(א) גמ' סיפא ודאי מסייע ליה רישא לא מ"ס. נ"ב בתמיה והרי סיפא נמי לא ודאי מסייע ליה כמו שפרש"י ע"ש: (ב) רש"י ד"ה אי אמרת בשלמא בחטאת מיירי צריכא למימר להכי: (ג) ד"ה סיפא וכו' מעילה הס"ד ואח"כ מ"ה רישא נמי נימא הואיל: (ד) ד"ה ה"נ וכו' פיגול מוציאה מידי מעילה והיינו דלא כר' גידל: (ה) ד"ה לימא וכו' מסייע ליה מסייע נמי וכו' מיירי הס"ד ואח"כ מ"ה רישא ותיבת א"ל נמחק:

שיטה מקובצת

א] רישא וסיפא ודאי מסייע ליה א"ל ומ"ש א"ל הלנה. על תיבות רישא לא נרשם עליהם קו למעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: ב] מחשבה דלא קא: ג] לבר פדא. ע' תוס' תמורה (דף י' ע"א): ד] דיקא דבחטאת איירי דקתני: ה] בחטאת צריכא למימר להכי: ו] תיבת ליה נמחק: ז] והיינו דלא כרב: ח] בו באימורין אפילו תיבת כלומר ל"ש: ט] לימא דאע"ג דזריק מיירי כו' בו מסייע ליה לרב גידל תיבת וסיפא נמחק: י] מועלין ודאי מסייעא: יא] ליה מסייע ליה נמי: יב] שואלני כלומר שים דעתך שתשאלני בהא ושאל לו: יג] היתר להיתר שחיטה: יד] בחטאת וקודם זריקה תיבת והויא נמחק: טו] מועלין בה לאפוקי: טז] בו לאו אע"ג דזרק ומסייע תיבת כו' ואות י' נמחק: יז] איריא פיגל אפילו לא פיגל נמי וי"ל דדוקא נקט פיגל אבל לא פיגל אין: יח] שחיטה דלא בעינן מעילה. גליון הך שינויי לא נהירא לי דכך לי היתר שחיטה והיתר זריקה למאן דאית ליה כמו זריקה למאן דאית ליה היתר אכילה שנינו דאי אמרת דוקא פיגל מועלין בה אבל לא פיגל אין מועלין בה כיון דאיכא היתר זריקה או היתר שחיטה א"כ היינו כרב גידל דאית ליה זריקת פיגול אינה מוציאה מידי (פיגול) [מעילה] בקדשי קדשים וה"ה היתר זריקה או היתר שחיטה שהיא כזריקה למאן דאית ליה היתר שחיטה שנינו או היתר זריקה שנינו ואנו באין לדחות דבריו ונ"ל כי יש לתרץ כי (מפי' דבעי) [אמאי דדחי] לעיל בסמוך דלעולם איירי בלא זריקה וקמ"ל אע"ג שנעשית השחיטה בהכשר ולא פיגל עד שעת קבלה מועלין בו לאפוקי ממ"ד לקמן היתר שחיטה שנינו: יט] בו והוי סייעתא: כ] איריא פיגל אפילו לא פיגל: כא] בין קדשי אות ל' נמחק: כב] מיירי סיפא בזרק אות ב' נמחק: כג] מעילה דרישא נמי איירי בזרק דאי בלא זרק לפלוג ולתני ברישא כדפ"ה: כד] בעולה אפילו תיבת הא נמחק: כה] ממנו אלמא דחשבה: כו] אבל לענין להביא לידי מעילה בקדשים: כז] ליה כן זה תיבת כו' נמחק: